

Gmina Świlcza

*Urząd Gminy Świlcza składa
podziękowania Muzeum Okręgowemu
w Rzeszowie za udostępnienie materiałów
niezbędnych do opracowania folderu.*

Przewodnictwo Zespołu:
Wojciech Wdowik - wójt
Waldemar Pijar - wicewójt

Zespół redakcyjny:
Maria Jarosz, Władysław Kwoczyński,
Zbigniew Lis, Adam Majka, Michał Nowak,
Stanisław Nowak, Artur Szary

Fotografie:
Zbigniew Lis
Michał Nowak

Korekta: Zofia Dziedzic

Wydawca ASMEDIA
Łańcut 2004 r.

Copyright © Urząd Gminy Świlcza

Copyright © ASMEDIA

ISBN 83-921142-0-5

Druk:
Techgraf Łańcut

*Ta ziemia pachnie chlebem i potem
i jasna jest od słońca i dzikiej zieleni
choć przechodził przez nią
ogień mór
i twarde żelazne stopy
Ta ziemia nie jest cicha i łagodna
w szorstkich swych palcach
trzyma popioły przeszłości
na grzbiecie dźwiga ciężar codzienności
i wsluchuje się w świt, który wstaje*

Mieszkamy w jej wnętrzu...

W. Kawiński, Ziemia Rzeszowska II

Historia lokalna zaspokaja naturalne pragnienia ludzkie, aby znać nie tylko teraźniejszość ale i przeszłość terenu, czy miejscowości, w której żyje się i pracuje. Nie jest to błaha potrzeba społeczna, a dowodzą tego różne inicjatywy, w tym wydawnictwa, podejmowane w poszczególnych ośrodkach regionalnych. W życiu każdego środowiska jest coś, co można by nazwać świadomością potrzeby ocalenia z dorobku współczesnych wszystkiego, co najlepsze i zachowanie tego dla przyszłych pokoleń. Jeżeli znajdą się naśladowcy, którzy kontynuują rozpoczęte przez nas dzieło, choć może treść i forma jest inna, rozumiemy, jak ważna to była dążność.

Zdecydowaliśmy się wydać album w czasach, kiedy niemal z dnia na dzień gmina Świlcza zmienia swe oblicze. Uważamy, że urok jej świątyń, budowli i krajobrazów uwieczniony w artystycznej wizji autorów zdjęć, nie zmieni się zasadniczo nawet po upływie lat.

Ziemia świlecka rozłożona na pograniczu Pogórza Karpackiego i Kotliny Sandomierskiej niegdyś była Ziemią Korony, bogatą w dzikiego zwierza, miód, drewno, skóry. Żeby ją poznać i pokochać, należy zobaczyć i zrozumieć.

Ziemia ta była świadkiem wielowiekowej burzliwej historii Podkarpacia i Polski. Mówią o tym wprost tablice pamiątkowe, pomniki, krzyże cmentarne i przydrożne, zapadłe w ziemię zagubione mogiły. Majestatycznie wznoszące się w chmury wieże kościołów parafialnych, zdają się przypominać o sile płynącej z wiary ojców naszych. Jest tu miejsce na zadumę nie tylko nad pięknem i poezją ale także nad sensem naszego patriotyzmu i dumy narodowej. Umiejmy także oddawać szacunek geniuszowi rozumu ludzkiego, któremu lata przydają nowych barw i znaczeń.

W historię wtapia się współczesność. Wszystko się tu miesza, wciąż żywe tradycje folklorystyczne z postępem i nowoczesnością, z wysiłkiem ludzi, którzy z rozmachem, z wizją na coraz lepszą przyszłość budują, tworzą, inwestują.

Gmina nadal rozwija się, wykorzystując w pełni szansę, jaką stwarza jej współczesna rzeczywistość.

Jak długo pozostaną jeszcze sielskie krajobrazy, bo wsie gminy nie są już ubogimi wioskami na podmiejskich traktach. Może wkrótce pokryją je bez reszty cegły, kamienie, stal, beton, szkło.

Przyjdą nowi ludzie i nowe wyzwania, również oni zechcą wygodnymi, szerokimi drogami dojść lub dojechać... ku naturze.

Atrakcyjne walory przyrodniczo - krajobrazowe terenów gminy, bogactwo fauny i flory, korzystne położenie w strefie podmiejskiej, szlak turystyczny, obcowanie z dziewiczą przyrodą zapewne pozwoli odnaleźć to, czego zabrakło gdzieindziej; wiary w dobro i piękno.

Tworząc dziś, to co materialne a piękne, pamiętać należy, że nie my pierwsi tu żyliśmy i tworzyliśmy, że po nas czynić to będą nasi następcy. Trzeba zatem utrwalić i ocalić od zapomnienia świadectwa życia jednostek i społeczności wiejskich.

Sięgajmy do historii i tradycji naszej ziemi, ale twórzmy również plany jej rozwoju. Niech to będzie nasza powinność historyczna i obywatelska. Naturalne piękno ziem gminy Świlcza, połączenie tradycji z teraźniejszością, mądrość, gospodarność i pracowitość jej mieszkańców powodują, że ziomkowie nigdy przywiązania do niej i miłości nie tracą, przybysze zaś pokochają ją z wzajemnością.

*Karta tej ziemi
jest ciągle otwarta
jak dłoń
Karta tej ziemi
nie jest jeszcze zapisana do końca...*

Wojciech Wdowik

Wójt Gminy Świlcza

Fragment mapy Liesganiga (koniec XVIII wieku)

Gmina Świlcza jest jedną ze 160 gmin województwa podkarpackiego. Leży w centralnej jego części, na północny zachód od stolicy Podkarpacia - Rzeszowa. Graniczy od wschodu z miastem Rzeszów, od północnego wschodu z gminą Głogów Małopolski, od północy z gminą Kolbuszowa, od zachodu z gminą Sędziszów Małopolski, od południa zaś z gminami Iwierzycze i Boguchwała.

Gmina Świlcza rozpościera się na pograniczu dwóch makroregionów: Pogórza Karpackiego i Kotliny Sandomierskiej. Takie położenie stanowi o jej niepowtarzalnych walorach krajobrazu. Makroregiony te różnią się przeszłością geologiczną, są również podstawowymi regionami przyrodniczymi tej części Polski. Rozbijają się one na jednostki mniejsze mezoregiony, których w obrębie Świlczy można wyróżnić trzy: Pogórze Rzeszowskie, Pradolinę Podkarpacką oraz Płaskowyż Kolbuszowski.

Rzeźbę terenu Pogórza Rzeszowskiego charakteryzują niewielkie, lecz urokliwe wzniesienia rzędu 210-300 m n.p.m. Najwyższe wzniesienie, w okolicach Trzciany sięga aż 342 m n.p.m. Walory krajobrazowe tej części gminy warunkuje budowa geomorfologiczna w połączeniu z szatą roślinną. Krajobraz wyżynny (z dobrymi punktami widokowymi), lessowy, poprzecinany zadrzewionymi i głębokimi dolinami potoków, zwanych tu "paryjami" bądź "baduniami", gdzieś nie zrównanymi jeszcze, wąwozami. Nieodłącznym akcentem krajobrazu jest flora opisywanych wzniesień i parowów z wszędożyłskimi olchami i wierzbami. Nie mniejsze osobliwości geograficzno-przyrodnicze występują w północnej części gminy. Ta część gminy Świlcza znajduje się już w pasie Rynny (Pradoliny) Podkarpackiej równoleżnikowego, płaskiego obniżenia szerokości 4-6 km, ciągnącego się u podnóża szeroko rozumianych Karpat. Przejście Pogórza Rzeszowskiego w Rynnę Podkarpacką ma kształt "języków" lessowych, nieregularnego brzegu a nawet piaszczysto-lessowych wydm (niewątpliwie wynik erozji pokrywy lessowej z przylegających wzniesień), wpadających w płaskie łąki torfowe. Obniżenie to, średniej wysokości 180-217 m n.p.m., wykorzystała dla swego koryta rzeka Mrowla. Dno Rynny Podkarpackiej wyściela gruba, kilkumetrowa warstwa torfu, świadcząca nieodparcie o wodnym, bagnistym charakterze tego obszaru w przeszłości. Płaskowyż Kolbuszowski to teren płaski, w większości pokryty piaskami i porośnięty bujnymi lasami (iglastymi i mieszanymi).

Styk Pogórza Karpackiego i Kotliny Sandomierskiej, na którym położona jest dzisiejsza gmina Świlcza, był od zarania dziejów szlakiem wędrówek ludzi w poszukiwaniu siedlisk. Urozmaicony krajobraz tych terenów sprzyjał osadnictwu. W czasach prehistorycznych występowały tu lesiste wzniesienia, pełne różnego gatunku zwierząt. W miejscu, gdzie znajdują się obecnie zasobne pokłady torfu, niegdyś falowały rozległe jeziora, wypełniające dawne koryto Prawisły. (Prawisła do ostatniego zlodowacenie, ok. 10 tys. lat temu, odprowadzała tędy wody z Karpat do Morza Czarnego).

Na terenie gminy Świlcza zewidencjonowano około dwustu stanowisk archeologicznych, świadczących o przebywaniu ludzi i zakładaniu osad od schyłkowego paleolitu (ok. 12 tys. lat temu), aż do czasów średniowiecznych. Wśród licznych znalezisk i odkryć, na szczególną uwagę zasługują dwa. W 1936 roku, podczas prac przy eksploatacji torfu w Trzcianie, wydobyto 6 siekierek brązowych (5 z tzw. piętką i 1 tulejkowatą), pochodzących z późnej epoki brązu (przełom XIII/XII w. p.n.e.). Prowadzone w Świlczy w latach 70. i 80. XX wieku prace archeologiczne doprowadziły do odkrycia osady z V w. n.e., której mieszkańcy trudnili się obróbką bursztynu. Utrzymywali oni kontakty handlowe z Rzymianami. Podczas prac badawczych wydobyto spod ziemi m.in. bursztynowe paciorki, surowiec bursztynowy przeznaczony do obróbki, srebrne fibule (zapinki do spinania szat) oraz rzymskie monety. Dzięki tym odkryciom i ich naukowej interpretacji Świlcza zaistniała w nauce i literaturze archeologicznej, w skali międzynarodowej.

W średniowieczu i czasach nowożytnych (do 1772 r.) ciekawie przedstawiało się położenie wsi obecnej gminy Świlcza. Połowa z nich: Świlcza, Rudna Wielka, Przybyszówka, Bzianka i Woliczka należały do województwa ruskiego, a druga połowa: Bratkowice, Mrowla, Trzciana, Dąbrowa i Błędowa Zgłobieńska, do województwa sandomierskiego. Granice tych miejscowości były równocześnie granicą województw. W czasach piastowskich była to granica państwowa między Małopolską a Rusią.

Kościelna przynależność tych miejscowości także była różna. Wsie leżące w województwie sandomierskim należały do diecezji krakowskiej, natomiast wsie województwa ruskiego - do diecezji przemyskiej. Sytuacja zmieniła się w 1786 roku. Powiększona wówczas diecezja przemyska wchłonęła rzeczone parafie i wsie. Po utworzeniu w 1992 r. diecezji rzeszowskiej parafie leżące na terenie gminy weszły w jej skład. Powstał z nich dekanat trciański (par.: Trzciana, Świlcza, Bratkowice, Przybyszówka, Dąbrowa, Błędowa Zgłobieńska, Bzianka). Parafie Mrowla i Rudna Wielka pozostały w dotychczasowym, głogowskim dekanacie.

Przechodząca przez środek gminy droga E-4, pokrywa się z dawnym traktem handlowym z Małopolski na Ruś. W średniowieczu szlak ten wykorzystywali polscy książęta i ruscy kniaziowie do wypraw wojennych. Równoległe do drogi przebiega linia kolejowa, wybudowana w latach 1856 -1858 jako "kolej arcyksięcia Karola Ludwika", łącząca niegdyś Wiedeń i Lwów.

*Neolityczne toporki kamienne
z Bratkowic i Trzciany*

Skarb bursztynowy i srebrny ze
Świlczy (połowa V w.n.e.)

W 1934 roku, rozporządzeniem ministra spraw wewnętrznych (z dn. 14 lipca) utworzono w powiecie rzeszowskim 11 gmin wiejskich. Jedną z nich była gmina Świlcza, w skład której weszły: Bratkowice, Bzianka, Dąbrowa, Mrowla, Pogwizdów Nowy, Przybyszówka, Rudna Mała, Rudna Wielka, Świlcza, Trzciana i Woliczka.

Świlcza była największą gminą powiatu. Jej obszar wynosił wówczas 140,4 km² i był zasiedlony przez 14843 mieszkańców (3155 budynków mieszkalnych). Gmina była na tyle rozległa i ludna, iż pod koniec lat 30. XX wieku snuto plany podzielenia jej na część południową z siedzibą w Mrowli i część północną z siedzibą w Świlczy. Wybuch wojny udaremnił te zamiary. Pierwszy okres funkcjonowania gminy Świlcza zakończył się w 1954 r. Pomiędzy 1955 a 1973 rokiem gminy zbiorowe zastąpiono gromadami i, stojącymi na ich czele, Gromadzkimi Radami Narodowymi. W roku 1973 odrodzono zbiorową gminę z siedzibą w Świlczy. **Obecną gminę Świlcza tworzy 10 miejscowość: Błędowa Zgłobieńska, Bratkowice, Bzianka, Dąbrowa, Mrowla, Przybyszówka, Rudna Wielka, Świlcza, Trzciana i Woliczka. Rozpościera się ona na 128,4 km². Liczy przeszło 18 tysięcy mieszkańców.**

Srebrne monety rzymskie
(część skarbu ze Świlczy)

Przełom epoki brązu i żelaza.
Toporki z Trzciany (brązowe)
i z Rudnej Wielkiej (żelazne)

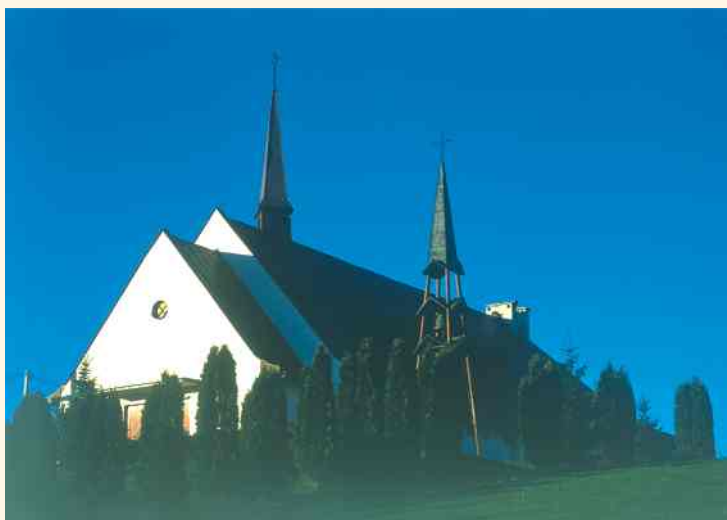
Początki wsi: Lokacja Będowej miała miejsce w 1. ćwierci XV wieku. Od 1438 r. wieś wchodziła w skład klucza zgłobieńskiego, należącego do rycerza Spytko z Tarnowa.

Właściciele: W poł. XV wieku wieś należała do Jana Zgłobieńskiego, po nim do Spytko Jarosławskiego i Matwieja Wodniczki. W XVI -XVII w. klucz zgłobieński, a z nim i Będowa, przechodził kolejno w ręce Odrowążów i Jordanów. W wieku XVIII władali tu Ciecierscy, a po nich Teodor i Antoni Lubomirscy, właściciele Boguchwały oraz Paweł Starzyński. Na przełomie XVIII i XIX w. dobra boguchwalskie wraz z Będową objęli w posiadanie Konarscy. W wieku XIX właścicielami wsi zostali najpierw Straszewscy, a po nich, spowinowaceni z nimi, Jędrzejowicze. Pod koniec XIX wieku dwór i obszar dworski został sprzedany i rozparcelowany.

Parafia: Będowa należała do parafii Zgłobień, później do Trzciany. W 1995 r. wydzielono z parafii Trzciana i erygowano nową parafię, Będową Zgłobieńską. Parafia posiada murowany kościół, pw. św. Wojciecha, wybudowany w 1982 r.

Statystyka: Będowa Zgłobieńska rozciąga się na 5,2 km².

- **1786 r.:** 33 domy i 229 mieszkańców
- **1921 r.:** 119 domów i 692 mieszkańców
- **2004 r.:** 118 domów i 542 mieszkańców

*Kościół parafialny pw. św. Wojciecha
w Będowej Zgłobieńskiej*

Błędowski, jesienny pejzaż

Wśród takich pól... miło jest wędrować

Błędowa Zgłobieńska

*Taki widok na wieś roztacza się (od strony wschodniej)
z wieży kościoła*

Początki wsi: Bratkowice swymi początkami sięgają XIV wieku. Większość historyków utożsamia je ze średniowieczną osadą Donatową. Bratkowice (Donatowa), lokowane na południowym skraju, olbrzymiej niegdyś, Puszczy Sandomierskiej w ciągu wieków powiększały swój obszar przez zagospodarowywanie terenów leśnych.

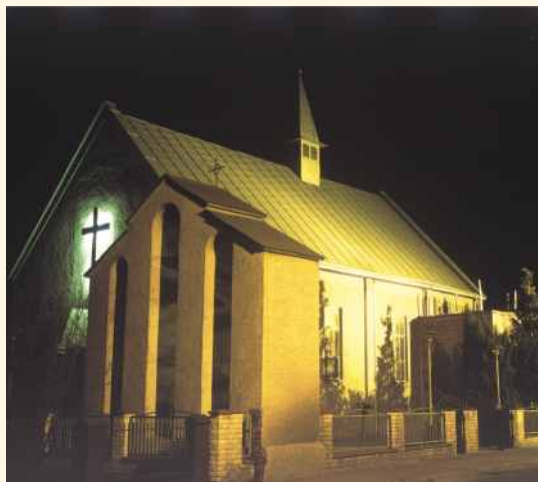
Właściciele: Bratkowice należały do dóbr królewskich. W średniowieczu, jako królewszczyzna, wchodziły razem z sąsiednią Mrowlą w skład tenuty (dzierżawa) ropczyckiej. Dobra te w XV stuleciu dzierżawione były przez rodzinę Czyżowskich z Czyżowa. W 1. poł. XVI wieku tenutariuszami byli (kolejno): Janusz Świerczowski i Jan Tarnowski, kasztelan krakowski i hetman. W 1554 r. król Zygmunt August wymienił z Wawrzyńcem Spytkiem Jordanem Mrowlę i Bratkowice na Siedlec koło Niepołomic. Jednakże już w 1580 r. wsie te z powrotem wróciły do dóbr królewskich. Dzierżawili je: Andrzej Tarnowski, po nim Jan Ossowski. W czasach nowożytnych ta część królewszczyzny zorganizowana została w specyficzny klucz dóbr zw. starostwem bratkowskim. W XVIII wieku dzierżawił je książę Antoni Lubomirski, wojewoda lubelski. W dobie zaboru austriackiego starostwo bratkowskie przejęte zostało na rzecz skarbu cesarskiego i rychło rozprzedane. W XIX wieku kolejnymi właścicielami Bratkowic byli: Marcei Wyszowski, Gabriel Jaworski, hrabia Dominik Rey, Jan Christiani Grabiński i jego sukcesorzy. W początku XX wieku majątek dworski posiadał Adam Wiktor. W roku 1908 Bank Parcelacyjny przejął zadłużony majątek i rozparcelował.

Rezerwat "Zabłocie" w bratkowickich lasach

Odnowiony dzwon kościelny "Jan"

Kościół parafialny w Bratkowicach nocą

Krzyż milenijny w bratkowickim lesie

Parafia: Parafia bratkowicka erygowana została w 1934 r., po wydzieleniu z parafii Mrowla. Bratkowice posiadają kościół pw. św. Jana Chrzciciela, murowany (tzw. pruski mur), i wzniesiony w 1932 r. W latach 1968-1970 został rozbudowany. Aktualnie trwa gruntowna rozbudowa kościoła w nowym stylu architektonicznym.

Las o poranku

Publiczne Przedszkole im. Jana Pawła II w Bratkowicach

Inicjatywy gospodarczo-społeczne: Bratkowice leżą na niezbyt urodzajnej, piaszczystej glebie. Aby sprostać wyzwaniom dnia codziennego, bratkowianie od najdawniejszych czasów szukali źródeł dochodów w zajęciach pozarolniczych. Trudnili się bartnictwem, wyrobem dziegciu, smoły itp. Znajdowali zajęcia w przemysłach i rzemiosłach drzewnych. Ta zaradność i operatywność mieszkańców Bratkowic przybrała na sile w 2. poł. XIX i w XX wieku, kiedy popularne stały się wszelkie inicjatywy gospodarcze i społeczne. Od 1875 roku działała w Bratkowicach etatowa szkoła ludowa. W początku lat 70 XIX wieku bratkowianie utworzyli gminną kasę pożyczkową, a w 1901 roku spółkę oszczędności i pożyczek nazwaną później Kasą Stefczyka. W 1906 roku założono straż pożarną. Zaradność mieszkańców przejawiała się także ich uczestnictwem w organizowaniu i budowie szkół i dwóch kolejnych świątyń.

Zbiorowa mogiła pomordowanych i poległych Akowców i żołnierzy na cmentarzu w Bratkowicach

Pomnik pomordowanych Akowców w miejscu kaźni

Działalność niepodległościowa: Podczas II wojny światowej Bratkowice były mocno zaangażowane w ruch oporu. Funkcjonowała tu placówka Armii Krajowej zorganizowana i dowodzona przez ppor. Józefa Rzepkę, ps. Rekin. W ostatnich dniach lipca 1944 roku, podczas akcji "Burza", oddział ppor. Rzepki stoczył w rejonie Bratkowic kilka potyczek z wycofującymi się oddziałami hitlerowskimi. 27 lipca hitlerowcy bestialsko zamordowali 9 miejscowych partyzantów, kilku innych zginęło w potyczkach z Niemcami. Ich ofiarę upamiętniają dwa pomniki: jeden w centrum Bratkowic, drugi (w miejscu kaźni) przy drodze z Bratkowic do Trzciany.

Godło państwowe na pomniku AK

Tablica pamiątkowa z nazwiskami zamordowanych Akowców

Pomnik pomordowanych i poległych Akowców

Tablica pamiątkowa na powyższym pomniku

*Panorama Bratkowic od strony zachodniej,
widok z wieży kościelnej*

Statystyka: Bratkowice rozciągają się na 46,9 km².

- **1786 r.:** 205 domów i 1312 mieszkańców
- **1921 r.:** 596 domów i 2868 mieszkańców
- **2004 r.:** 897 domów i 4164 mieszkańców

Na wypoczynek sobotnio - niedzielny zaprasza zalew i las...

Kompleks stawów - Blich, pozostałość po wydobyciu żwiru

Bzianka - widok od strony zachodniej

Początki wsi: Wieś powstała prawdopodobnie jeszcze w XIV wieku. W pierwszym okresie swego istnienia związana była z włością rzeszowską i z sąsiednią Przybyszówką.

Właściciele: Właścicielami Bzianki w XIV-XV wieku byli pierwsi dziedzice Rzeszowa oraz Przybyszówki, gdzie zlokalizowany był dwór, siedziba posesorów i ośrodek dyspozycyjny majątności. W wieku XVI Bzianka należała do Jana Pileckiego z Łańcuta, po nim do Krzysztofa Głowy z Nowosielec. W XVII i XVIII stuleciu utrzymywała się w rękach właścicieli dóbr rzeszowskich: Mikołaja Spytki Ligęzy, księcia Władysława Dominika Ostrońskiego, Lubomirskich. Na przełomie XVIII i XIX wieku właścicielami wsi byli Głowaccy. W XIX i pocz. XX wieku obszar dworski zmieniał często właścicieli. W 1855 roku należał do Karola Miskieja, w 1890 r. do Majera Brachwelda, a w 1905 r. do Róży Gold. Po 1910 r. majątek dworski został rozparcelowany.

Parafia: Parafia powstała w 1978 r. po wydzieleniu z parafii Przybyszówka. Bzianka posiada murowany kościół, pw. św. Maksymiliana Kolbego, wybudowany w 1982 r.

Statystyka: Bzianka rozciąga się na 4 km².

- **1786 r.:** 24 domy i 167 mieszkańców
- **1921 r.:** 76 domów 392 mieszkańców
- **2004 r.:** 110 domów 546 mieszkańców

Ta ziemia pachnie chlebem i potem

BZIANKA

Kościół parafialny w Bziance

*Kapliczka z połowy XIX wieku
- pamiątka po właścicielach Bzianki*

*Figura św. Jana Nepomucena
obok Szkoły Podstawowej
w Bziance*

Czesław Rzucidło - pszczelarz z Bzianki

Wyroby z wosku pszczelego

Centrum wsi

Początki wsi: Dąbrowa jest jedną z najstarszych osad w regionie. Powstała na przełomie XIII i XIV wieku. W 1326 roku była już siedzibą parafii, którą przeniesiono w roku 1417 do sąsiedniej Trzciany.

Właściciele: W XV i 1. poł. XVI wieku Dąbrowa należała do rodziny Sopichowskich h. Półkozic, których siedziba znajdowała się w Będziemyślu. W pocz. XVII wieku wieś obciążoną długami przejął Marcin Łyczko z Rychlic. Kolejnymi posesorami Dąbrowy w XVII stuleciu byli: Mieleccy, Mikołaj Mrowiński, Jakub Żeleński oraz Zygmunt Hynek. W wieku XVIII wieś należała do rodziny Potockich, panów na Sędziszowie. Na przełomie XVIII/XIX wieku właścicielami Dąbrowy byli Sikorscy. Od 1. poł. XIX wieku, aż do 1943 roku dąbrowskim dworem władała rodzina Wojciechowskich: Błażej (1. poł. XIX w.), Wiktor (ok. 1855 r.), Romuald (ok. 1890 r.), Augusta (do 1943 r.). Przed przejściem dworu na rzecz Skarbu Państwa (lata 1944 - 1945) i rozparcelowaniem, właścicielem majątku był Jan Jędrzejowicz ze Staromieścia powinowaty Augusty.

Staw w Dąbrowie

Kościół parafialny w Dąbrowie

Parafia: Parafia (obecna) erygowana była w 1987 r., po wydzieleniu z parafii Trzciana. Posiada kościół murowany, pw. Matki Bożej Królowej Polski, wzniesiony w latach 1987 - 1989.

Statystyka: Dąbrowa rozciąga się na 7,9 km².

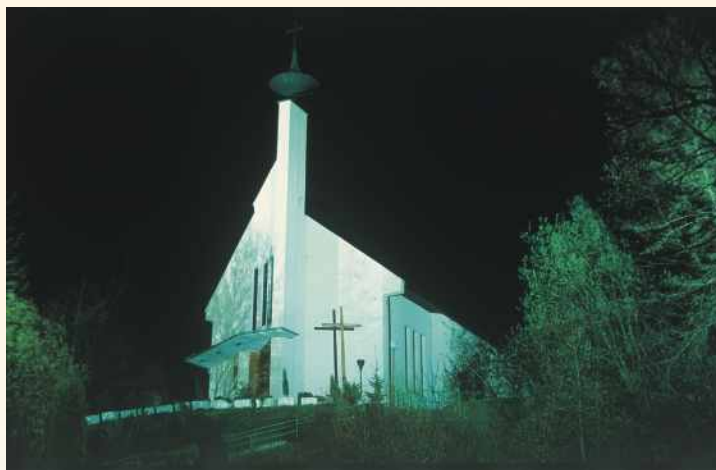
- **1786 r.:** 58 domów i 432 mieszkańców
- **1921 r.:** 175 domów i 884 mieszkańców
- **2004 r.:** 237 domów i 989 mieszkańców

Zabytkowy obraz Matki Boskiej zdobiący wnętrze dąbrowskiej świątyni

Zabytkowa kapliczka z obrazem Matki Boskiej przy rozstaju dróg

Kapliczka św. Floriana

Dąbrowa - centrum

Jesienne dąbrowskie pejzaże

Park krajobrazowy z XVII-XVIII w. ma wiele unikatowych okazów drzew - w tym magnolie

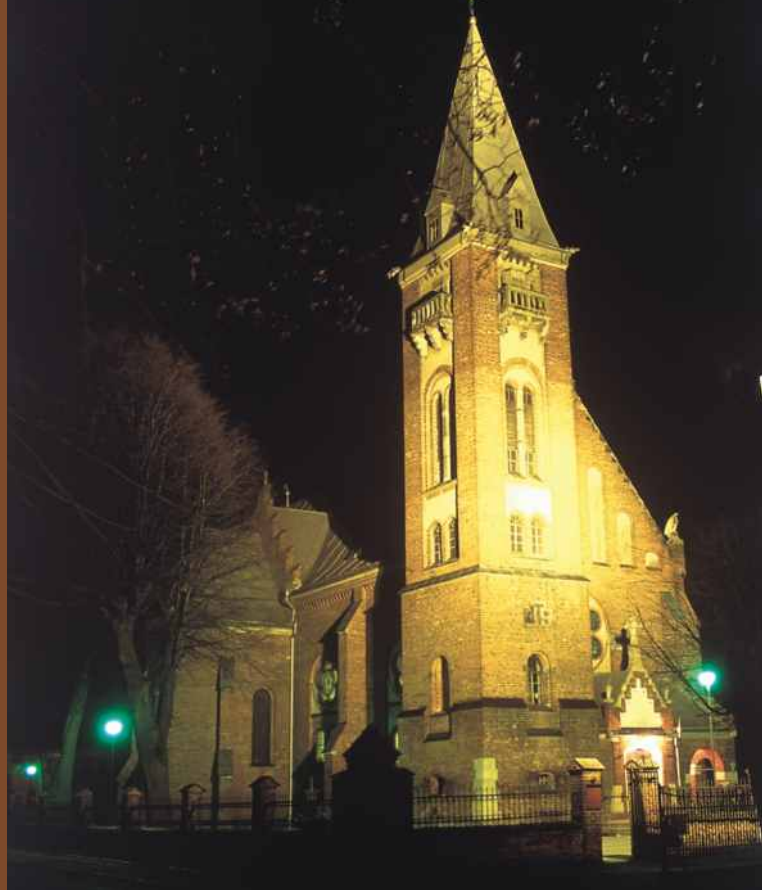
Mrowla - widok na wieś z wieży kościelnej

Początki wsi: Mrowla została założona w 2. poł. XIV wieku. Po dwóch próbach lokacji z 1347 i 1352 r., ostaną, dokonana w roku 1367, okazała się udaną. Założycielem wsi był król Kazimierz Wielki.

Właściciele: Mrowla była wsią królewską. Do pocz. XIX wieku dzieliła los sąsiednich Bratkowic. W XV i XVI wieku wchodziła w skład tenuty (dzierżawy) ropczyckiej. W XVII-XVIII stuleciu należała do kilkuwioskowego, tzw. starostwa bratkowskiego. W czasie zaboru, w pocz. XIX wieku, wieś nabyła od austriackiego rządu rodzina Stadnickich. W 2. poł. XIX wieku właścicielami Mrowli byli już Franciszek i Józefa Dolińscy. Po zakończeniu II wojny światowej majątek Dolińskich został upaństwowiony i rozparcelowany.

Mrowla - środek wsi w pełnej jesiennej krasie

Mrowelska fara.

Neogotyckie wnętrza świątyni

Parafia: Parafia powstała w 2. poł. XIV wieku. Do 1934 r. tworzyły ją: Mrowla, Bratkowice, Budy Głogowskie, Lipie, Zabajka. Obecnie w parafii pozostały: Mrowla i Lipie. Kościół murowany, neogotycki, wybudowany został w latach 1896 - 1900 (wg projektu krakowskiego architekta Sławomira Odrzywolskiego). Patronem kościoła parafialnego jest św. Łukasz Ewangelista.

Zabytkowy dzwon z XVII wieku

Zabytkowa kapliczka św. Jana Nepomucena

Inicjatywy gospodarczo-społeczne: Działalność gospodarcza, oświatowa i społeczna w Mrowli wiąże się z istnieniem parafii i z jej zasłużonymi duszpasterzami. W poł. XIX wieku istniała tu duża szkoła parafialna organizująca naukę dla ponad 60 uczniów. Jej ciągłość utrzymała się aż do powołania szkół ludowych w 1875 r. Przed 1875 rokiem założono w Mrowli gminną kasę pożyczkową. W roku 1902 powołano kasę oszczędności i pożyczek (późniejszą Kasę Stefczyka). Współorganizatorem kasy i inicjatorem przedsięwzięć gospodarczych i społecznych był ks. Henryk Siarkowski (budowniczy obecnego kościoła parafialnego) oraz, po 1905 r., kierownik miejscowej szkoły, Władysław Fleszar - ojciec sławnego legionisty, Albina Fleszara ps. Satyr.

Statystyka: Mrowla rozciąga się na 8,2 km².

- **1786 r.:** 101 domów i 618 mieszkańców
- **1921 r.:** 232 domów i 1084 mieszkańców
- **2004 r.:** 312 domów i 1354 mieszkańców

Panorama Przybyszówki

Początki wsi: Wieś lokowana w XIV wieku. Podobnie jak Świlcza, Rudna Wielka, Woliczka i Bzianka w pierwszym okresie swego istnienia związana była z majątnością rzeszowską i jej właścicielami.

Właściciele: W XV wieku właścicielami Przybyszówki byli kolejni przedstawiciele rodziny Rzeszowskich herbu Półkozic. W 2. poł. XV wieku wsią Przybyszówka władał potomek panów na Rzeszowie, Andrzej z Przybyszówki, rycerz krewki i wojowniczy, który toczył nieustające wojny z sąsiadami (najeżdżał m.in. Sędziszów i Staromieście). Na przełomie XV/XVI wieku Przybyszówka, sprzedana przez Andrzeja, przechodziła z rąk do rąk jego wierzycieli. W XVI stuleciu stała się własnością, najpierw Jana Pileckiego z Łańcuta, później Krzysztofa Głowy z Nowosielec (założyciela miasta Głogów). Krzysztof Głowa w 1559 r. odnowił fundację wsi Przybyszówka. Na pocz. XVII wieku wieś przeszła w posiadanie Jana Świętosławskiego, a w 1617 r. Zofii z Prostyni Grabińskiej. Po kilku latach wróciła do, nowych już, posesorów włości rzeszowskich: Mikołaja Spytki Ligęzy, księcia Dominika Ostrońskiego i kolejnych przedstawicieli możnego rodu Lubomirskich herbu Szreniawa. Pod koniec wieku XVII Przybyszówka, razem z kluczem sędziszowskim i sąsiednią Świlczą, przeszła we władanie Potockich, jako wiano Krystyny Lubomirskiej, żony Feliksa Kazimierza Potockiego.

W początkach XIX wieku wieś zakupił Jędrzej Jordan, fundator obecnego kościoła. Jordanowie utrzymywali się w przybyszowskich włościach co najmniej do 1855 r. W 2. poł. XIX i XX wieku wieś stała się własnością Christianich (Henryka, Stanisławy i ich syna Konrada). Wybudowali oni okazały dwór w nie zasiedlonej jeszcze części wsi, przy głównej drodze, omijającej do tej pory zabudowę wiejską (dwór spalili Rosjanie w 1914 lub 1915 r.).

Przybyszówka - widok od strony wschodniej

Freski na ogrodzeniu
kościelnym

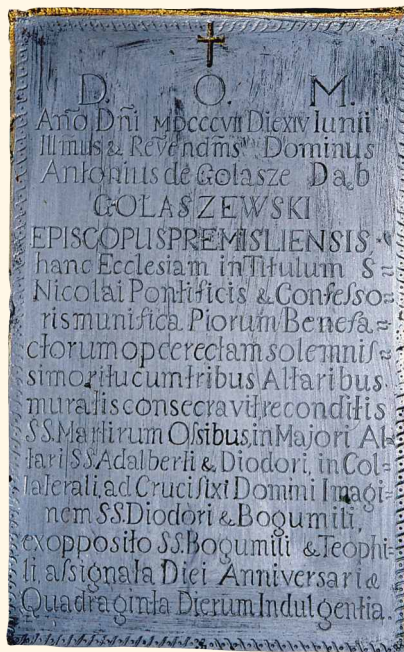

Krzyż w ołtarzu głównym

Obraz z wizerunkiem
Pana Jezusa

Tablica upamiętniająca
konsekrację kościoła
w Przybyszówce

Pomnik ku czci ks. Stojałowskiego

Świątynia na Pustkach

Inicjatywy gospodarczo-społeczne: Przybyszówka, wzorując się na sąsiednim Rzeszowie, podejmowała liczne inicjatywy gospodarcze i społeczne. Przed 1875 r. we wsi założono gminną kasę pożyczkową. W pierwszych latach XX wieku - kółko rolnicze, a w 1907 r. włościańską spółkę oszczędnościową, nazwaną później Kasą Stefczyka.

W Przybyszówce kwitł ruch ludowy, czego wyrazem jest pomnik ks. Stanisława Stojałowskiego. Na przełomie XIX/XX wieku funkcjonowały charakterystyczne wiejskie przemysły. Karol Skalak posiadał młyn przerobiony z wcześniejszej gorzelni. Istniała także żydowska garbarnia i słynąca w okolicy, cegielnia Ludwika Holzera.

Nawa główna w starym kościele

Statystyka: Przybyszówka rozciąga się na 16,2 km².

- **1786 r.:** 83 domy i 629 mieszkańców
- **1921 r.:** 456 domów i 2404 mieszkańców
- **2004 r.:** 687 domów i 3343 mieszkańców

Przybyszowski kościół parafialny

Rudna Wielka - widok od strony południowej

Początki wsi: Rudna Wielka powstała u schyłku XIV w. Jej lokację należy przypisać, podobnie jak w przypadku Świlczy czy Przybyszówki ich pierwszym właścicielom, rodowi Rzeszowskich herbu Półkozic.

Właściciele: W ciągu XV i XVI wieku Rudna należała do kolejnych sukcesorów włości rzeszowskiej, noszących różne herby i przydomki. W końcu XVI stulecia wieś znalazła się w posiadaniu Krzysztofa Głowy (z Głogowa i Przybyszówki). W XVII i pocz. XVIII wieku dzieliła losy innych podrzeszowskich wsi, należąc do rozległych dóbr, najpierw Mikołaja Spytki Ligęzy, po nim, Lubomirskich. W 1726 r., drogą rodzinnych podziałów, znalazła się w kluczu głogowskim Jana Kazimierza Lubomirskiego. W 2. poł. XVIII wieku Rudna przypadła w udziale Marii z Lubomirskich Radziwiłłowej. W pocz. XIX wieku wieś należała do hrabiego Filipa von Sveerts-Sporka, dowódcy szwadronu stacjonującego podówczas w Głogowie Małopolskim i jego sukcesorów. W latach 20 XIX wieku właścicielami Rudnej Wielkiej byli już Dąbscy z Lubrańca (na Kujawach). W poł. XIX stulecia wybudowali oni nowy dwór (zachowany do dnia dzisiejszego). Posiadłości Dąbskich w latach 1944-1945 zostały skonfiskowane przez komunistyczne władze i rozparcelowane.

Jesień zdobi parkowe drzewa

W centrum wsi najokazalszym gmachem jest kościół pw. św. Teresy

rudna wielka

Kościół parafialny nocą

Parafia: Parafię Rudna Wielka erygowano w 1912 r., po wydzieleniu z parafii Świlcza. Tworzą ją: Rudna Wielka, Pogwizdów Nowy, Rudna Mała. Do 1995 r. należała także Rogoźnica, która odłączyła się i stanowi samodzielny rektorat. Rudna Wielka posiada kościół murowany pw. św. Teresy od Dzieciątka Jezus, wybudowany w latach 1928 - 1936. W parafii działają Siostry Służebniczki Starowiejskie.

Inicjatywy gospodarczo-społeczne, **wybitni obywatele:** Inicjatywy gospodarcze i społeczne w Rudnej Wielkiej ściśle wiążą się z rudzieńskim dworem i jego dziedzicami. Dąbscy herbu Godziemba brali aktywny udział w życiu publicznym. Aleksander (syn Józefa, pierwszego właściciela Rudnej Wielkiej) był majorem wojsk napoleońskich i uczestnikiem kampanii z 1812 r., Stanisław (wnuk Aleksandra) posłował do austriackiej Rady Państwa w Wiedniu, a po odzyskaniu niepodległości przez Polskę, wybrany został prezesem Rady Naczelnej Polskich Organizacji Ziemiańskich oraz senatorem RP. Na terenie swojego majątku przyczynił się do powstania parafii. Stefan Dąbski, ostatni właściciel majątku, był jednym z głównych organizatorów Związku Spółdzielni Mleczarskich Ziemi Rzeszowskiej oraz prezesem Rady Oddziału Powiatowego Ochotniczych Straży Pożarnych.

Statystyka: Rudna Wielka rozciąga się na 5,4 km².

- 1786 r.: 120 domów i 700 mieszkańców
- 1921 r.: 306 domów i 1389 mieszkańców
- 2004 r.: 335 domów i 1130 mieszkańców

Rudniańskie łąki

Nowoczesna sala gimnastyczna w Zespole Szkół w Rudnej Wielkiej

Świlcza - widok od strony północno - zachodniej

Początki wsi: Świlcza jest starą, ponad sześćsetletnią osadą, której korzenie sięgają XIV stulecia. Jej pierwotna nazwa brzmiała Svincza. Od początku swego istnienia Świlcza związana była z Rzeszowem. Należała do rozległych dóbr Jana Pakosławica - pierwszego pana na Rzeszowie, po nim (XV – XVI w.) do kolejnych jego sukcesorów. **Właściciele:** W 1. połowie XVII wieku wieś przeszła w gospodarne ręce Mikołaja Spytki Ligęzy, kasztelana sandomierskiego. Zaopatrzył on swoją posiadłość świlecką, razem z sąsiednią Woliczką, w ustawę wiejską (ok. 1628 r.), regulującą stosunki pańszczyźniane wewnątrz wsi. Przetrwanie do czasów współczesnych tej ustawy stanowi ewenement w skali południowo – wschodniej Polski. Częste najazdy nieprzyjacielskie na te pograniczne ziemie – zwłaszcza okrutny najazd tatarski Kantymira Murzy z czerwca 1624 roku – a także dodatkowe niebezpieczeństwo wynikające z położenia wsi na głównym szlaku komunikacyjnym sprawiły, iż doskonały gospodarz, a przy tym niezgorszy strateg i wódz, kasztelan Ligęza, nakazał we wspomnianej ustawie obwarowanie i uzbrojenie wsi tak, aby mogła się ona skutecznie bronić przed Tatarami. W XVII i XVIII wieku Świlcza należała do znamienitych magnackich rodów: Ostrogskich, Lubomirskich i Potockich. Na przełomie XVIII i w XIX wieku przeszła w ręce hrabiów Skarbek-Borowskich. U schyłku XIX i w początkach XX wieku kilkusethektarowy majątek dworski wykupili Żydzi i rozparcelowali dając świlczanom możliwość powiększenia gospodarstw i tym samym wzrost zamożności.

Panorama Świlczy

Świlcza

Gimnazjum w Świlczy

Oczyszczalnia ścieków w Świlczy - Kamyszynie

Parafia: Parafia powstała na przełomie XIV/XV wieku. Do 1912 roku tworzyło ją 5 miejscowości: Świlcza z Kamyszynem, Rudna Wielka, Rudna Mała (z Rejteradą), Rogoźnica i Woliczka. Do dzisiejszego dnia parafię tworzy Świlcza z Kamyszynem oraz Woliczka. Świlcza posiada kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, w bryle neobarokowy, wybudowany w latach 1936 – 1959. W latach 1981 – 1988 wzniesiono kościół dojazdowy w Woliczce.

Świlcza - widok z wieży kościelnej od strony wschodniej

XIX wieczne kapliczki przy tzw. drodze kościelnej

Nawa główna

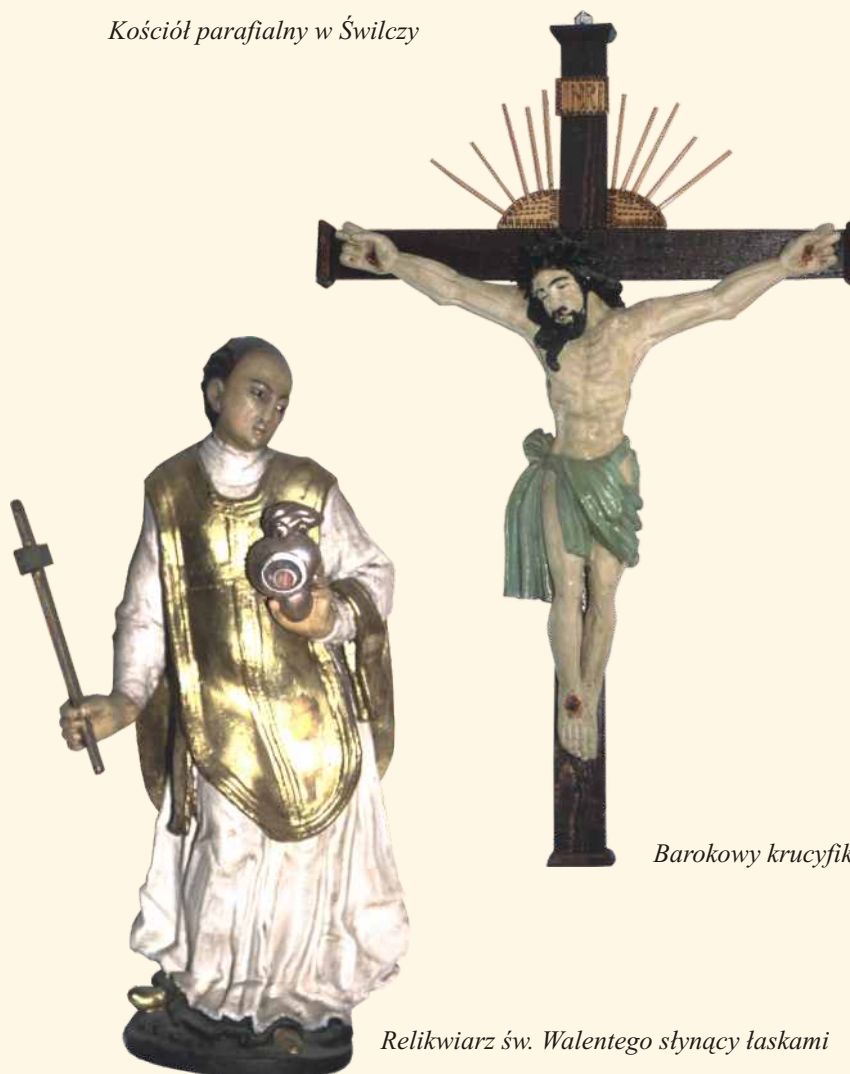
Kościół parafialny w Świlczy

Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej ze św. Katarzyną i św. Barbarą (XVII w)

Wnętrze kościoła

Barokowy krucyfiks

Relikwiarz św. Walentego słynący łaskami

Inicjatywy gospodarczo-społeczne: Zaradność mieszkańców Świlczy akcentował fakt, iż w XIX stuleciu istniał tu wiejski cech garbarzy skupiający się wokół ołtarza św. Walentego. Koniec XIX wieku i bez mała cały wiek XX przyniósł nowe zjawisko społeczne, szczególnie zauważalne w operatywnej gospodarce Świlczy – emigrację zarobkową, głównie do Stanów Zjednoczonych, Kanady i Francji. Emigracja pozwoliła nie tylko wzmocnić się ekonomicznie rodzinom tłumnie wyjeżdżającym za „wielką wodę” włościan, ale też rozszerzała chłopski światopogląd i pozwalała przeszczepić na rodzimy grunt wiele cywilizacyjnie doskonalszych i pożytecznych wzorów. W 1872 utworzono, pierwszą w okolicy, straż ogniową. W 1875 roku założono w Świlczy szkołę ludową (wcześniej nauka prowadzona była w szkole parafialnej), a w 1883 powołano czytelnię Towarzystwa Oświaty Ludowej. Przed 1884 r. powstała w Świlczy gminna kasa pożyczkowa. W 1901 r. założono kółko rolnicze i kasę Raiffeisena (przeorganizowana później w Kasę Stefczyka).

Działalność niepodległościowa, wybitni obywatele: U progu walk o niepodległość w latach I wojny światowej (1914-1918) Świlcza nie pozostawała na uboczu. Wyszło z niej dwóch zasłużonych legionistów: Stanisław Czajkowski i Józef Kokoszka – późniejszy pułkownik WP, uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. i więzień obozu koncentracyjnego. Wielu innych mieszkańców Świlczy swą pracą, często heroiczną, zasłużyło się ojczyźnie. Byli wśród nich: błogosławiony ks. Jan Wojciech Balicki – rektor przemyskiego seminarium i Henryk Skrzypek, poseł na Sejm Ustawodawczy (1919-1922), działacz PSL-u „Piast”. Świleckie korzenie miał ppłk Leopold Lis-Kula, którego matka, Elżbieta z Czajkowskich była świleczanką.

Statystyka: Świlcza rozciąga się na 18,6 km².

- **1786 r.:** 176 domów i 1375 mieszkańców
- **1921 r.:** 546 domów i 2551 mieszkańców
- **2004 r.:** 723 domów i 3198 mieszkańców

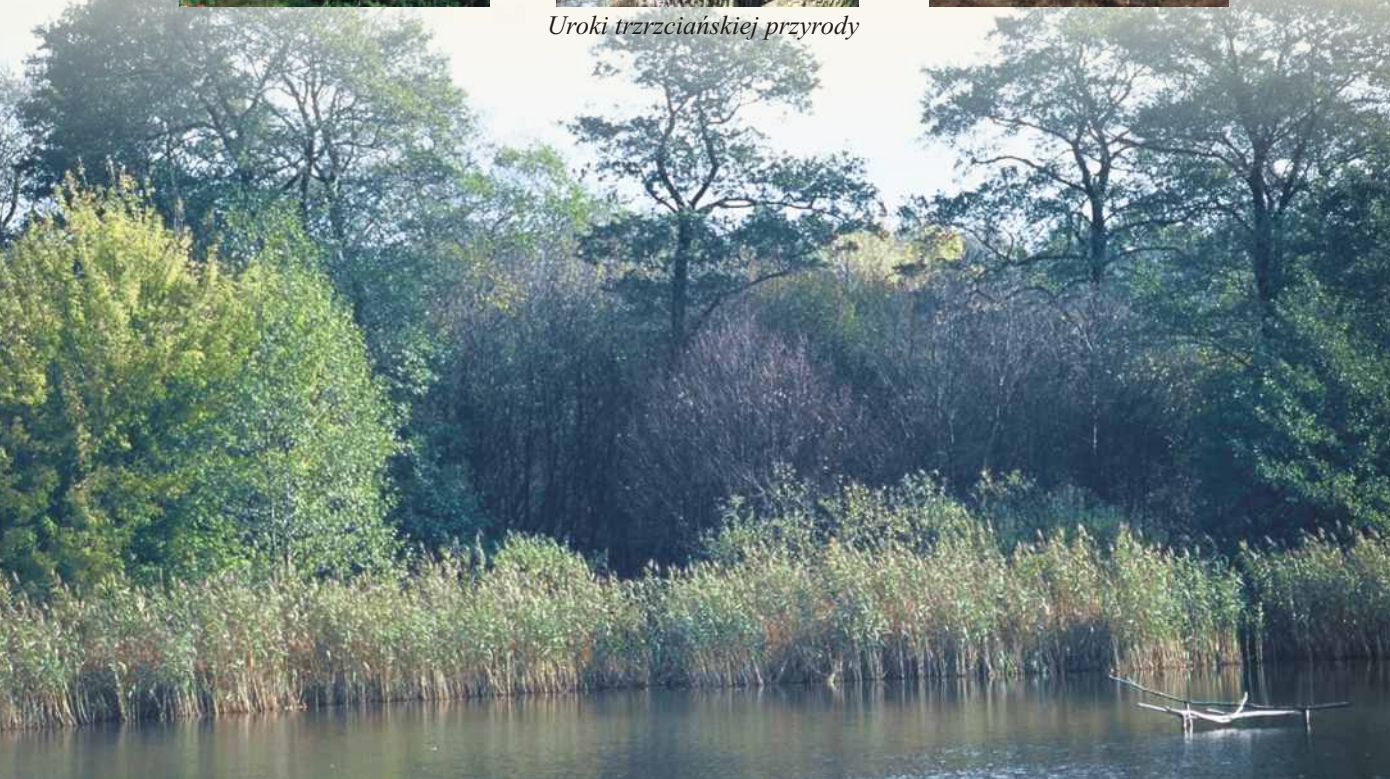

Początki wsi: Trzciana została założona pod koniec XIV wieku. Pierwszym wzmiankowanym w źródłach właścicielem wsi (1414 r.) był niejaki Paweł, dziedzic Trzciany i Dąbrowy.

Właściciele: W 2. poł. XV wieku właścicielką Trzciany była Anna, która wychodząc za mąż za Jana Sopichowskiego z Będziemyśla, wniosła mu w posagu tę posiadłość. W rękach rodziny Sopichowskich Trzciana (wraz z Dąbrową) utrzymała się do połowy XVI wieku. W 2. poł. XVI i 1. poł. XVII stulecia objęli ją w posiadanie Leśniewscy. W 2. poł. XVII wieku przeszła w ręce, kolejno: Lubomirskich i Potockich. U schyłku XVII wieku Trzciana znalazła się w posiadaniu rodu Hynków herbu Topór. Na przełomie XVIII/XIX wieku właścicielem wsi był Aleksander Pilincki, a w latach 30. XIX wieku Franciszek Potocki. Niedługo potem wieś zakupił rodzina Christianich. W 1844 r. posiadał ją Jan Christiani Grabiński. W 2. poł. XIX i 1. poł. XX wieku posesorami obszarów dworskich Trzciany byli kolejni przedstawiciele rodu Christiani Kronwald: Teodor i Luidgarda oraz Henryk i jego żona Olga. Rodzina Christianich utrzymała się w Trzcianie aż do zakończenia II wojny światowej (1944 -1945), kiedy dwór został przejęty przez ówczesne władze a obszar dworski rozparcelowany.

Uroki trzciańskiej przyrody

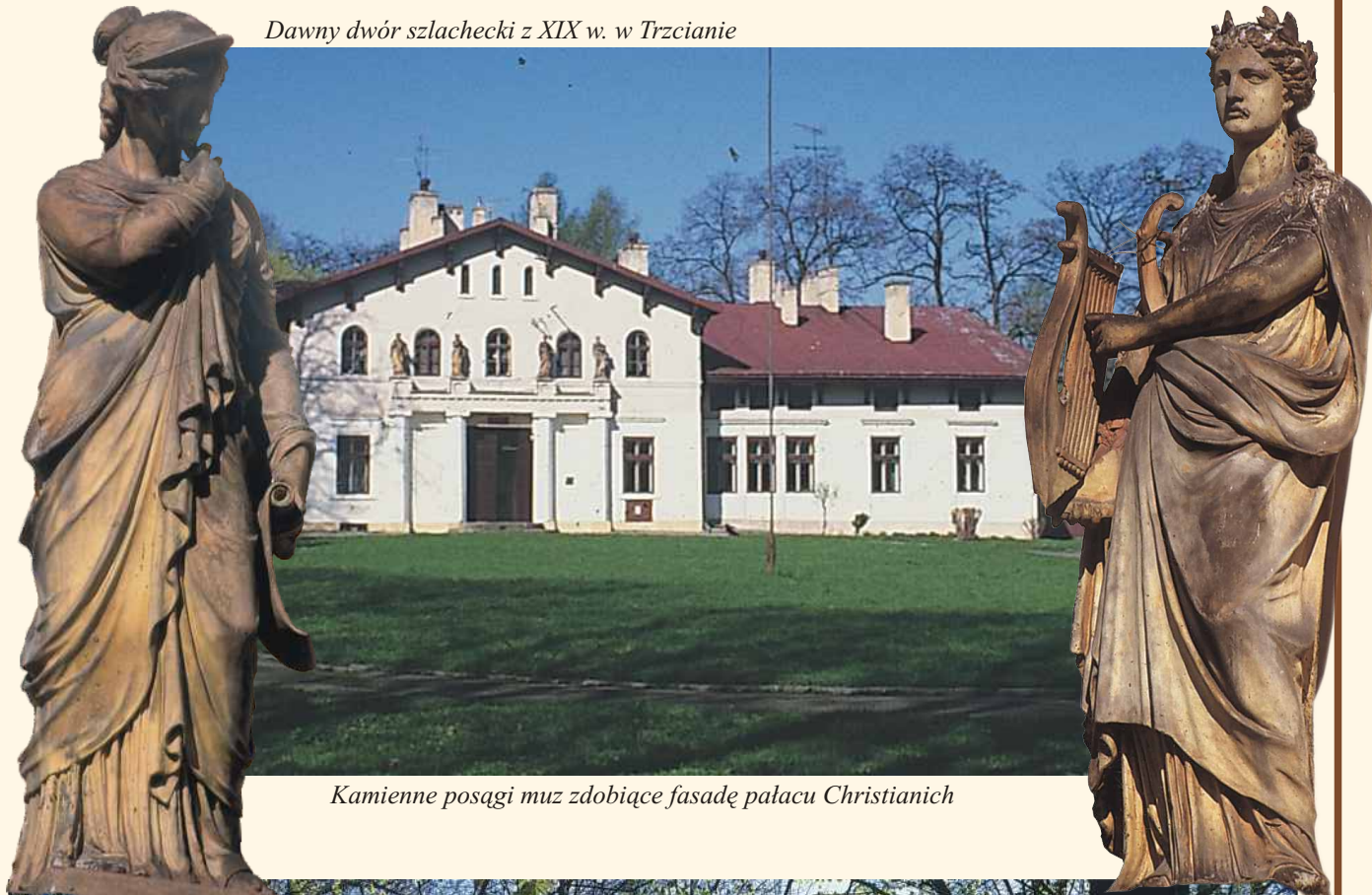
Trzcianańska fara

Parafia: Parafię Trzciana erygowano w 1417 r. Do lat 80./90. XX wieku tworzyły ją: Trzciana ze Słotwinką, Dąbrowa i Błędowa Zgłobieńska. Obecnie parafię tworzy Trzciana ze Słotwinką. Nad wsią góruje kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca, murowany, neogotycki, wybudowany w latach 1897 - 1898.

Ołtarz główny

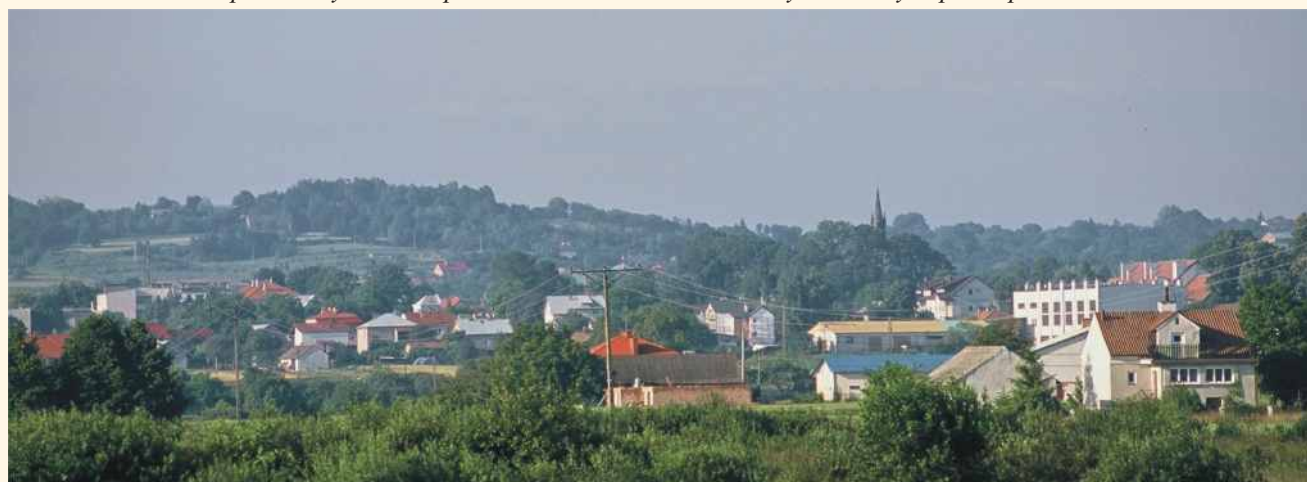
Drewniane figury świętych z dawnego kościoła w Trzcianie: aktualnie znajdują się w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie

Kamienne posągi muz zdobiące fasadę pałacu Christianich

Kompleks budynków Zespołu Szkół RCKU w Trzcianie wybudowany w parku podworskim

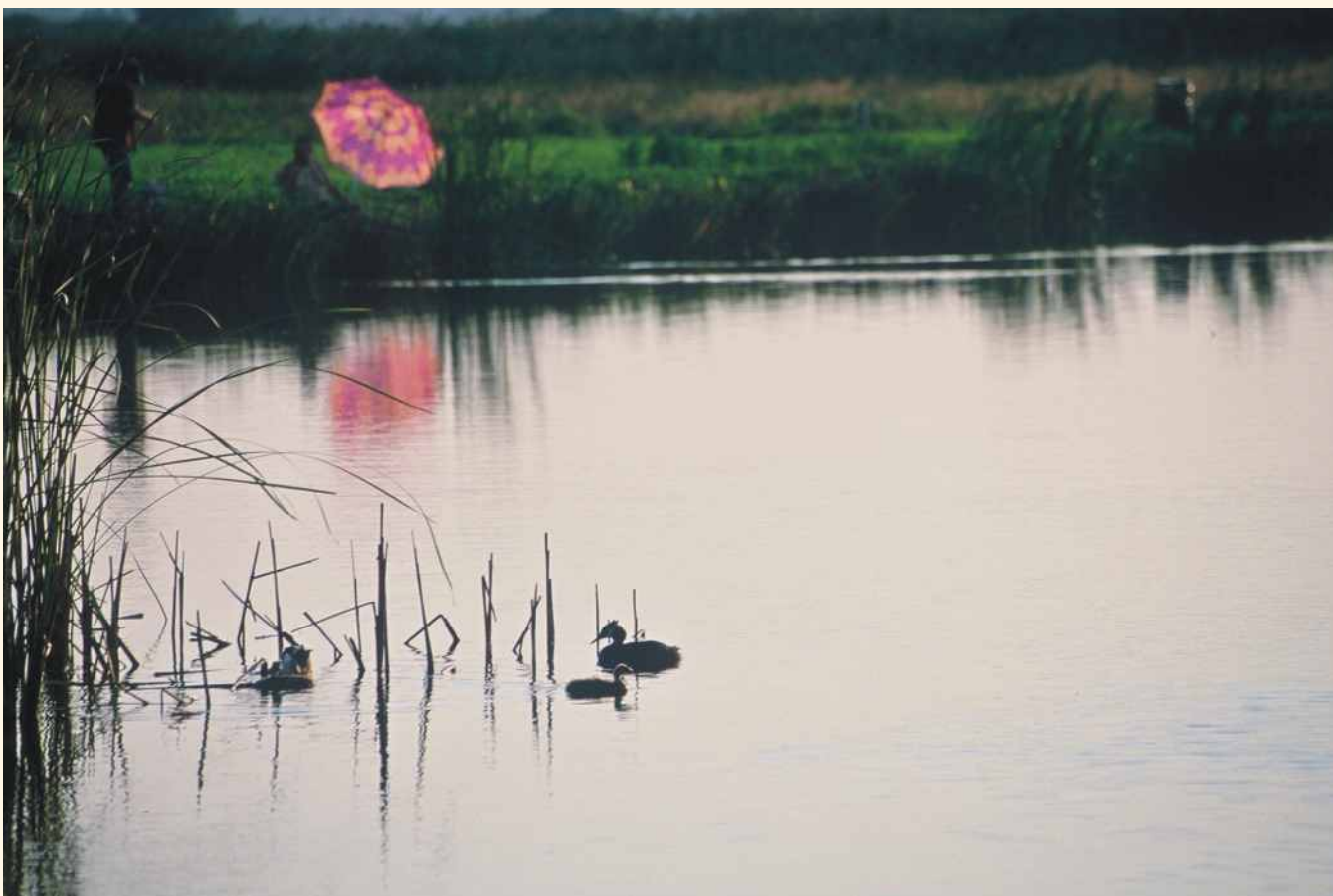

Trzciana - widok od strony północnej

Kompleks stawów retencyjnych Trzciana - Dyndy

Inicjatywy gospodarczo-społeczne i kulturalne: Trzciana pod koniec XIX i w XX wieku brylowała w okolicy inicjatywami gospodarczymi i obywatelskimi. Już w 1. poł. XIX wieku istniała we wsi szkoła parafialna, która utrzymała się do powołania etatowej szkoły ludowej w 1875 r. Od 1880 r. funkcjonowała w Trzcianie gminna kasa pożyczkowa. Pod koniec XIX wieku powołano do życia kółko rolnicze. W 1899 r. założono spółkę oszczędności i pożyczek (późniejszą Kasę Stefczyka). Od 1900 r. zaczął działać w Trzcianie amatorski teatr, w 1912 r. orkiestra dęta, a w 1932 r. chór mieszany. W latach 1907 - 1913, Antoni Smagała, razem ze współnikami, prowadził spółkę włościańską, zajmującą się eksploatacją torfu na opał. W 1908 roku założono trzciańską straż pożarną a w roku 1909 drużynę Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół". Tuż przed wybuchem II wojny światowej (lata 1938 -1939) ruszyła produkcja w spółdzielczej cegielni, która już w okresie powojennym miała duży udział w rozwoju Trzciany.

*Tablice pamiątkowe wmurowane na frontonie
Domu Ludowego z 1910 r. z okazji 500 rocznicy
wiktoryi grunwaldzkiej*

Działalność niepodległościowa, wybitni obywatele: Działalność niepodległościowa trzcianian zyskała szczególny wymiar podczas II wojny światowej. W Trzcianie zorganizowano prężną placówkę Armii Krajowej o kryptonimie "Świerk". Wielki udział w walce o wolność i niepodległość Polski w latach 1939 - 1948, miał trzcianianin, kpt. Mieczysław Kawalec. Był on absolwentem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, żołnierzem kampanii wrześniowej, oficerem wywiadu ZWZ-AK, a po wojnie członkiem IV Zarządu "WiN". Aresztowany przez komunistyczne władze w 1948 r., został skazany i stracony z grupą mjr. Łukasza Cieplińskiego w 1951 r.

Statystyka: Trzciana rozciąga się na 11,7 km².

- 1786 r.: 104 domy i 727 mieszkańców
- 1921 r.: 325 domów i 1685 mieszkańców
- 2004 r.: 572 domy i 2391 mieszkańców

*Świadectwa wiary
mieszkańców Trzciany*

Trzciana nocą

Nowy Dom Ludowy w Trzcianie

Woliczka - typowo rolnicza osada

Początki wsi: Woliczka powstała w 1. poł. XV wieku. Została wydzielona z pokaźnego obszaru Świlczy i zasiedlona świleckimi osadnikami. Pierwotnie wieś nazywała się Wolą Wonarową (zwana też była Wolą Świniecką).

Właściciele: Woliczka od początku swego istnienia, do 2. poł. XVIII wieku związana była gospodarczo i prawnie ze Świlczą. Przez cały ten okres obydwie wsie należały do tych samych właścicieli. Pod koniec XVIII wieku Woliczka przeszła w ręce Macieja Paszkowskiego. W XIX stuleciu dziedziczyły ją kolejno rodziny Wyszkwoskich i Krupnickich. Krupniccy i skoligaceni z nimi Kirchnerowie utrzymali się na woliczkim dworze aż do okresu międzywojennego (1. poł. XX w.).

Woliczka - panorama od strony południowo-zachodniej

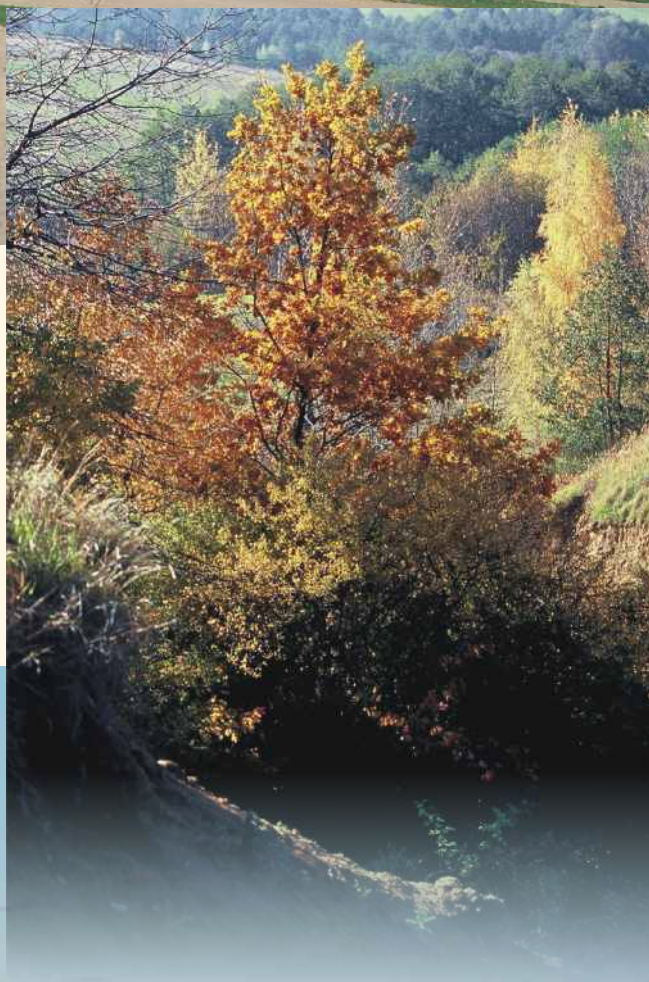
Woliczka

Parafia: Wieś należy do parafii Świlcza. Od 1988 roku posiada kościół filialny pw. św. Józefa.

Statystyka: Woliczka rozciąga się na 3,9 km².

- **1786 r.:** 31 domów i 239 mieszkańców
- **1921 r.:** 105 domów i 483 mieszkańców
- **2004 r.:** 129 domów i 481 mieszkańców

Urokliwy zakątek Woliczki

*W krajobrazie Woliczki (od strony południowej)
wybija się kościół pw. św. Józefa*

Zespół Pieśni i Tańca “Pułanie” z Trzciany

Uczniowie Zespołu Szkół RCKU w Trzcianie, uczniowie gimnazjów z gminy Świlecza

Kierownik artystyczny i choreograf: Krystyna Szczerbiak

Kapela z Trzciany

Kierownik grupy: Roman Olszowy

Chór “Cantus” z Trzciany

Dyrygent: Józef Barlik

Chór “Kantuski” z Trzciany

Dyrygent: Iga Dziedzic

Zespół Wokalno-Instrumentalny “Gamma” z Świleczy

Dyrygent: Tadeusz Lisowski

Kapela z Przybyszówki

Kierownik grupy: Ignacy Skwierz

Grupa Śpiewacza działająca przy KGW w Przybyszówce

Kierownik grupy: Zofia Sagan

Kapela z Bratkowic

Kierownik grupy: Józef Pepera

**Grupa Śpiewacza działająca
przy KGW w Bratkowicach**

Kierownik grupy: Maria Stokłosa

**Młodzieżowa Grupa Taneczna
z Bratkowic działająca przy Klubie**

Kierownik grupy: Ewa Chmaj

**Zespół Wokalno-Instrumentalny
"Dąbrowianie" z Dąbrowy**

Kierownik grupy: Dominik Lorenc

Koło Fotograficzne "Foto-Fani"

Instruktor fotografii: Zbigniew Lis

*Występ chóru "Cantus" w kościele
parafialnym w Mrowli, podczas
uroczystości z okazji Święta Niepodległości
(2004 r.)*

XX Ogólnopolski Konkurs Tradycyjnego Tańca Ludowego - Rzeszów - Trzciana 2004 r.

I Hufcowy Przegląd Kolęd i Pastoralek - Trzciana 2004 r.

I Podkarpackie Forum Prasy Samorządowej - Trzciana 2004

Odbiór dyplomu dla kwartalnika "Trzcionka" za najlepsze czasopismo samorządowe na Podkarpaciu w 2004 r.

IV Gminny Przegląd Teatrzyków Szkolnych - Trzciana 2004 r.

Amatorski ruch artystyczny

Zespół wokально-instrumentalny "Dąbrowianie"

Młodzieżowa grupa tańca nowoczesnego z Bratkowic

III Gminny Przegląd Zespołów Artystycznych- wystawa prac rękodzieła artystycznego - Trzciana 2004 r.
Woliczka - członkinie KGW

Szyszki weselne prezentuje A. Wiatr z Trzciany

Młoda plastyczka M. Ożóg z Trzciany

Młodzieżowa grupa tańca nowoczesnego z Bratkowic

Kapela ludowa z Trzciany

Grupa Śpiewacza wraz z kapelą z Przybyśzówki

Grupa Śpiewacza i kapela ludowa z Bratkowic

Zespół wokalo-instrumentalny "Gamma" z Świlczy

Chór "Kantuski" z Trzciany

I Gminny Konkurs Piosenki Turystycznej i Biesiadnej - Trzciana 2004 r.

Zespół "Pulanie" z ZS RCKU w Trzcianie

Orkiestra Niepublicznej Szkoły Muzycznej w Trzcianie

Zespół Teatralny z Wędryni (Czechy) na gościnnych występach w Trzcianie

Tu tradycja z współczesnością się brata. Noc Świętojańska, wicie wieńca dożynkowego

Widowisko obrzędowe "Wesele trzciańskie" w wykonaniu zespołu regionalnego z Trzciany (2003 r.)

Dożynki gminne - Świlcza 2004 r.

Wyścig kolarski O Puchar Wójta Gminy Świlcza - Bratkowice 2004 r.

Na wirażu - trzeba dodać "gazu"?

Z życia gminy

Uroczysta msza polowa podczas obchodów 60 - rocznicy akcji "Burza" w Bratkowicach

Składanie wieńców przed pomnikiem pomordowanych i poległych Akowców w Bratkowicach. Na zdjęciu od lewej: Waldemar Pijar - z-ca wójta gminy, Wojciech Wdowik - wójt gminy, Józef Kornak - przewodniczący rady gminy, Adam Bednarz - radny gminy z Bratkowic

Poczty sztandarowe organizacji polit.-społecznych oraz kompania honorowa Wojska Polskiego. Bratkowice 2004 r.

Konkurs plastyczny - Zespół Szkół w Dąbrowie

Konkurs regionalny "Moje Gniazdo" SP nr2 w Bratkowicach

Grupa kolędnicza z Trzciany w drodze do kolejnego domu

Przeegląd tańców ludowych - Przedszkole w Świlczy

Zawody soltysów - na wesoło

Młodzi ekolodzy

Zawody soltysów - na wesoło

Gminne zawody sportowo - pożarnicze jednostek OSP gminy Świlcza - Świlcza 2004 r.

W Gminie Świlcza działalność statutową prowadzi 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Skupiają w swoich szeregach około 500 członków.

Podział jednostek:

- 3 jednostki S2
- 7 jednostek S

Do krajowego systemu ratowniczo - gaśniczego włączone zostały 3 jednostki:

- OSP Bratkowice
- OSP Świlcza
- OSP Trzciana

Rozgrywki piłkarskie O Puchar Wójta Gminy Świlcza - Bratkowice 2004 r.

We wsiach gminy Świlcza działalność prowadzi 7 ludowych klubów sportowych zarejestrowanych w Podkarpackim Związku Piłki Nożnej w Rzeszowie.

Drużyny w sezonie 2004 - 2005 występują w następujących klasach:

- Bratkowice, klasa okręgowa, 5 liga
- Mrowla, Świlcza - klasa A
- Dąbrowa, Przybyszówka, Rudna Wielka, Trzciana - klasa B

W klasie juniorów starych występują drużyny z Bratkowic, Mrowli i Świlczy.

*Przez środek gminy Świlcza przebiegają arterie komunikacyjne o znaczeniu międzynarodowym
- kolej żelazna i droga szybkiego ruchu E-4*

Z życia gminy

Wrzosa i wrzośce

Niemal w samym środku lasu na północ od Bratkowic znajduje się duży kompleks śródleśnych stawów rybnych założonych jeszcze w okresie międzywojennym. Po wojnie stawy przeszły na rzecz Skarbu Państwa. Ich właścicielem zostało Państwowe Gospodarstwo rybne w Kolbuszowej. Z każdym jednak rokiem produkcja ryb pomniejszała się. Po 1975 r. zaczęto systematycznie rezygnować z gospodarki rybnej i większości stawów. Wypuszczano z nich wodę a puste stawy bardzo szybko porastały lasem. Pod koniec lat 80-tych ponad połowa stawów była bez wody. W tym też czasie gospodarka rybna na stawach została przejęta przez osobę prywatną. Utworzony rezerwat ornitologiczny "Zabłocie" stanowią stawy hodowlane, położone na terenie lasu mieszanego (sosnowo-dębowego), będącego najbardziej naturalnym fragmentem Puszczy Sandomierskiej. Ochroną rezerwatową objęto 680 ha., w tym lasy zajmują 71 ha., łąki 5 ha. i otulina leśna 173 ha. Na terenie rezerwatu stwierdzono gniazdowanie około 30 gatunków ptaków związanych ze środowiskiem wodnym i około 70 gatunków charakterystycznych dla biotopów leśnych. Łącznie wraz z gatunkami przelotnymi i zalatującymi w rezerwacie odnotowano około 160 gatunków ptaków. Rezerwat jest także zbiorowiskiem licznych roślin, owadów i innych zwierząt. Z gatunków chronionych roślin występuje: pióropusznik strusi, mieczyk dachówkowaty, buławnik wielokwiatowy, kruszczyk błotny, wawrzynek wilczełyko. Obserwowano łosia i nieregularnie przebywające wilki oraz licznie występujące: sarny, jelenie, dziki, borsuki, jenoty oraz kuny leśne. Z rzadkich chronionych gatunków ptaków możemy zaobserwować: bociana czarnego, perkoza

Grzybień (lilia wodna)

Widłak

dwuczubego, perkoza rdzawoszyjego, kaczkę cyranę, wodnika, derkacza, kureczkę nakrapianą i bekasy. W środowisku leśnym występuje: kruk, trzmieljad, myszołów, jastrząb, kobuz, dudek, lelek, paszkot, dzierzba srokosz, grubodziób. Osobliwością rezerwatu jest występowanie dwóch gatunków orłów: bielika i orlika krzykliwego oraz bąka i bączka, lęgi jednej pary żurawi oraz błotniaka stawowego. Nieregularnie gnieździ się również brodziec samotny. Podczas przelotów można spotkać czaplę białą, rybołowa, perkoza rogatego, zausznika oraz sokoła wędrownego. Ranga rezerwatu jest szczególna zarówno w skali Małopolski jak i w skali Europy ze względu na lęgi ptaków z grupy zagrożonej wyginięciem, jak i z uwagi na istnienie zasobów i osobliwości przyrodniczych.

Kokoszka wodna

Rudzik

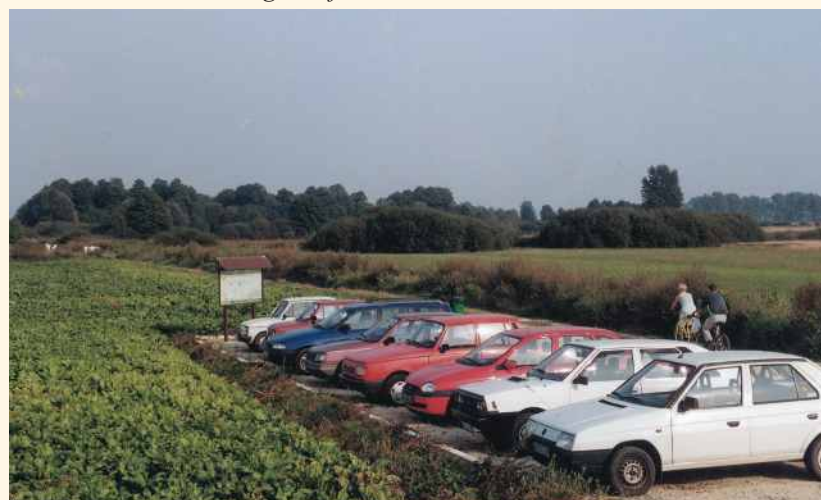
Uchwałą nr XX/218/2001 Rada Gminy Świlcza z dnia 27 lipca 2001 uznała zbiornik wodny "Trzciana Olszyny" wraz z przyległym terenem 30,5 ha za użytek ekologiczny. Ścieżka ekologiczna to 500 gatunków flory. Swoje miejsce odnalazły tutaj rośliny objęte ścisłą ochroną, takie jak: skrzyp olbrzymi, bluszcz pospolity, pióropusznik strusi. Idąc ścieżką nie można się nudzić, oprócz obserwacji roślin i zwierząt, można prowadzić bezkrwawe łowy. Osią całej ścieżki jest rzeka Mrowla (Czarna), która jest lewobrzeżnym dopływem rzeki Wisłok. Dolina rzeki jest dość rozległa, a jej płaskie dno pocięte zostało gęstą siecią rowów melioracyjnych. Tereny, gdzie teraz znajduje się ścieżka ekologiczna powstały ok. 10 tys. lat temu, podczas ostatniego zlodowacenia. To głębokie obniżenie zostało wypełnione wodą podczas ostatniego zlodowacenia tworząc ogromne jezioro rynnowe, by przez następne lata ulegać ciągłym procesom wypłykania i zarastania roślinnością. W rezultacie w miejscu jeziora powstały pokłady torfu, o których wiadano już przed wojną i wydobywano go w kilku miejscach. W miejscu wyrobiska powstał duży staw i wiele małych stawów - wyrobisk wzdłuż rzeki Mrowla. Kiedy zaprzestano wydobywać torf, małe wyrobiska szybko zaczęły zarastać roślinnością szuwarową i kępami drzew.

Wschód słońca

Otwarcie ścieżki ekologicznej

Parking ścieżki ekologicznej

Jaszczurka zwinka

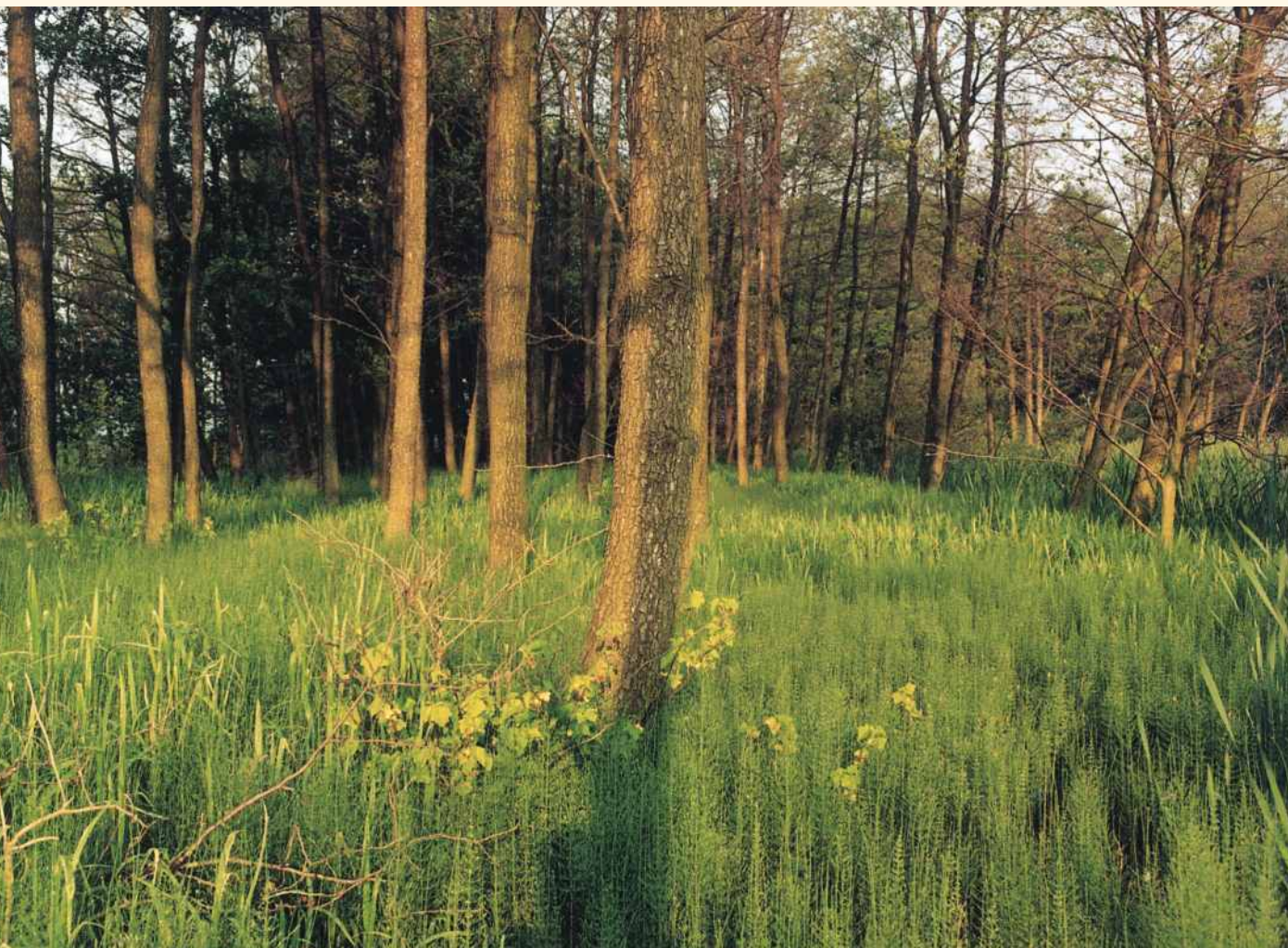
Obszar gminy Świlcza należy niewątpliwie do jednego z bardziej wartościowych terenów w części niżowej województwa podkarpackiego. Położenie na granicy pomiędzy różnymi jednostkami podziału fizyczno-geograficznego, geobotanicznego i zoogeograficznego, to tylko kilka czynników, które mają wpływ na wartość terenów gminy. Do tego dodać można duże zróżnicowanie rzeźby terenu, zachodzenie na siebie elementów fauny i flory, terenów nizinnych i górskich, co wyraża się wysokim stopniem bioróżnorodności. Obszar znajduje się w tak zwanej Rynnie Podkarpackiej, wzdłuż której biegnie dolina rzeki Mrowla. Rynna jest także szlakiem migracyjnym wschód-zachód wielu gatunków ptaków. Na omawianym obszarze nie brakuje również zróżnicowanych liczebnie gatunków ptaków, począwszy od gatunków związanych bezpośrednio ze środowiskiem wodnym, a skończywszy na rzadkich gatunkach wodno-błotnych. Na terenie gminy znajdują się 72 drzewa objęte ochroną pomnikową, a 41 drzew proponuje się objąć taką ochroną. Gmina posiada dobre warunki do rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku. Atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe, korzystne położenie w strefie podmiejskiej, bogactwo fauny i flory, stosunkowo czyste powietrze oraz wody rzek, potoków i zbiorników, przebiegający szlak turystyczny, stwarzają szczególnie korzystne warunki do harmonijnego obcowania ludzi ze środowiskiem naturalnym.

Trzciana "Olszynki" - zimą

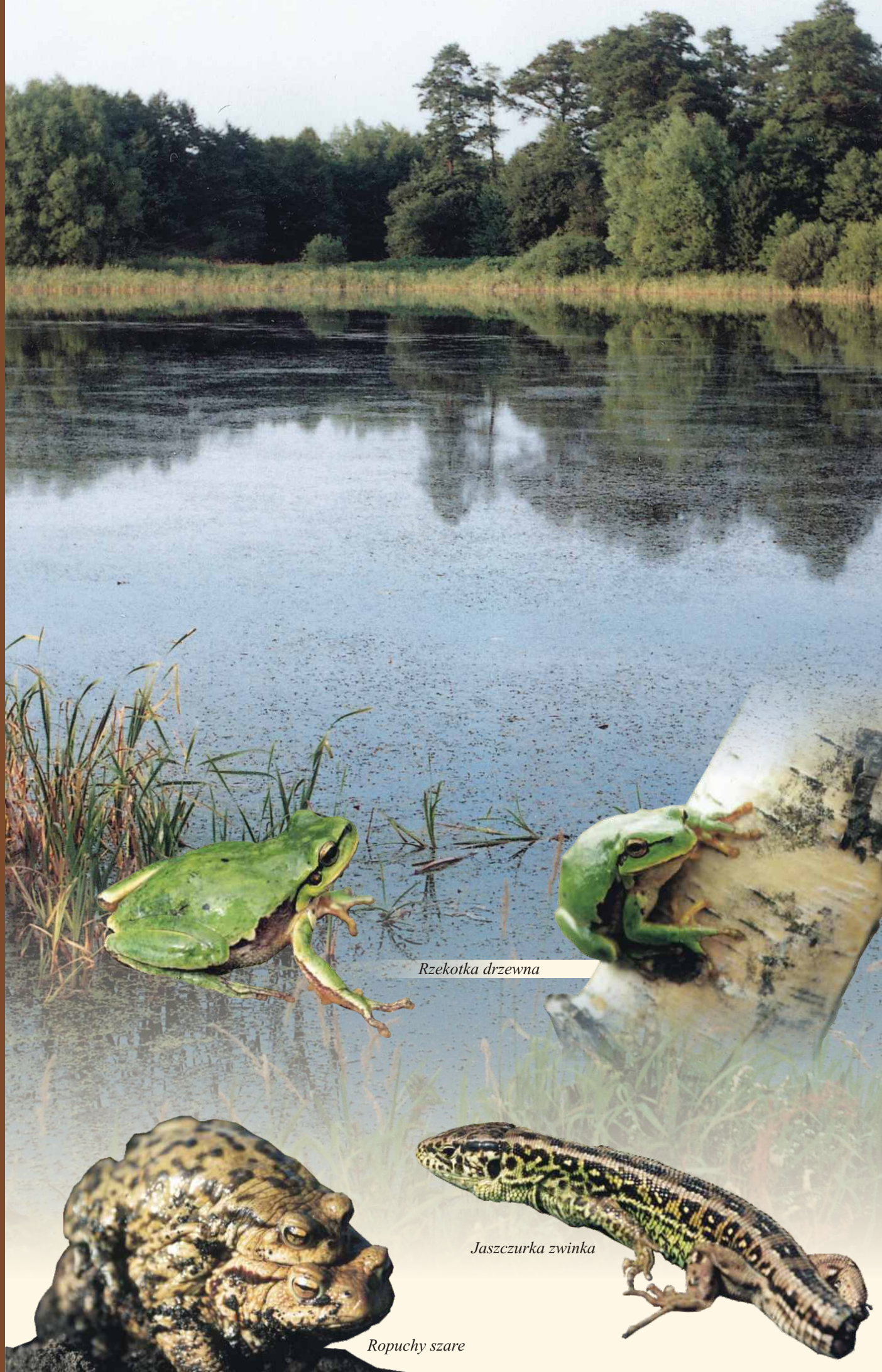

Wiosna... przyszła wreszcie

Już jesień

*Rzekotka drzewna**Jaszczurka zwinka**Ropuchy szare*

*Ropucha zielona**Kumak*

Gniazdo kosa

Sowa pójdzka

Wilga

Mysikrólik

Sowa uszata

Synogarlica

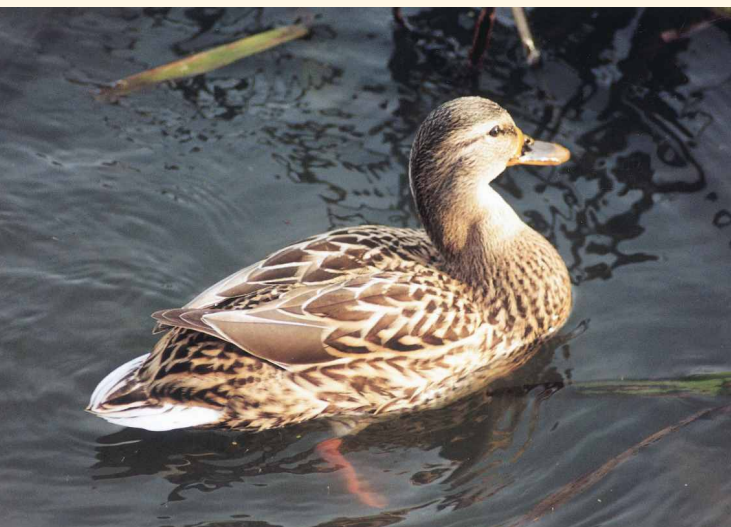
Isokółka

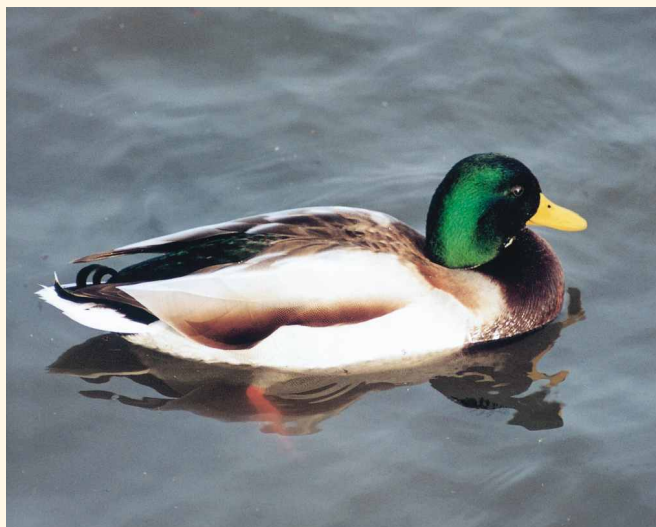
Roziz w gnióździo

Bocian biały

Kaczka krzyżówka-samica

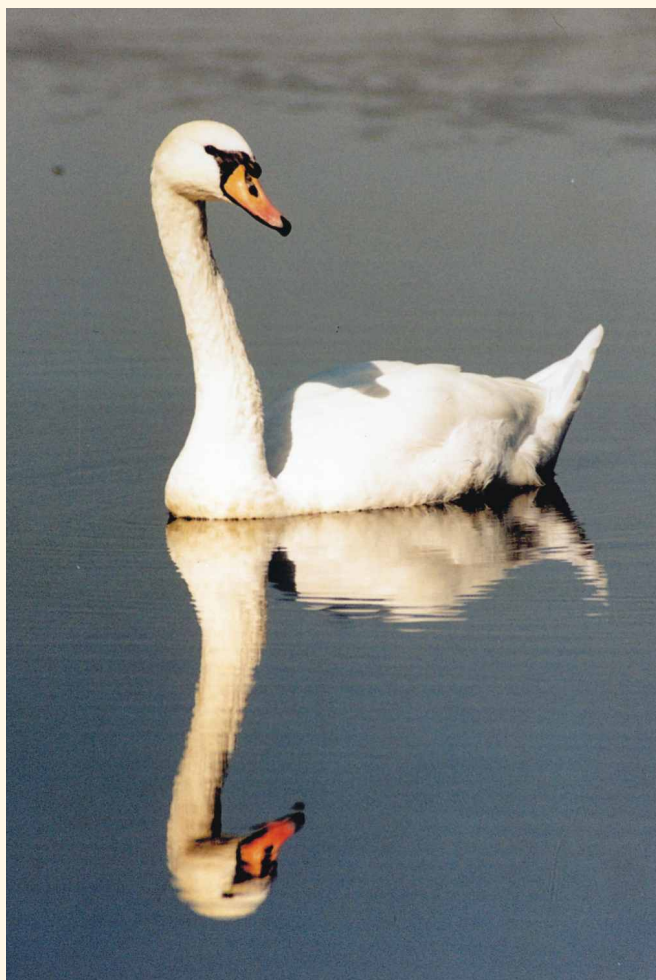
Kaczka krzyżówka-samiec

Bocian biały

Kaczki krzyżówki

Łabędź niemy

Gołęb grzywacz

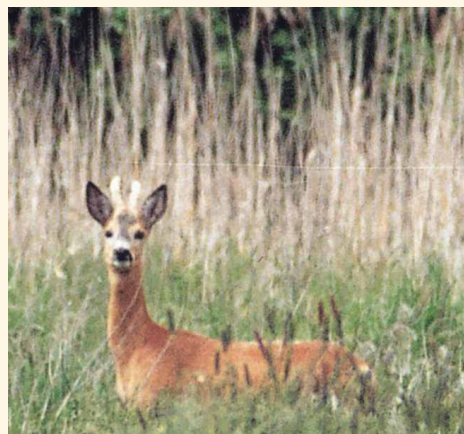
Sikora czarnogłowa

Grubodziób

Myszołów

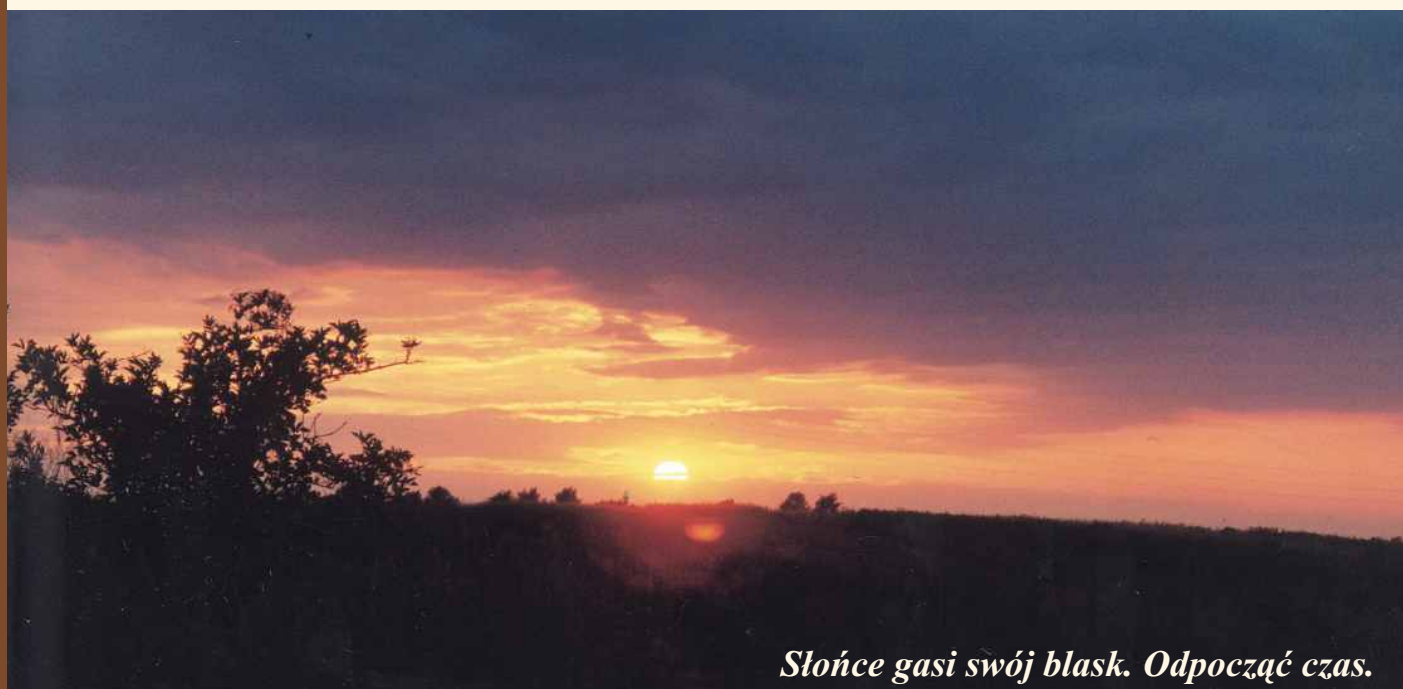
*Jeż**Lis**Mysz polna**Sarna*

Muchomor czerwony

Już jesień...

Słońce gasi swój blask. Odpocząć czas.

SPIS TREŚCI:

Wstęp	s. 5
Położenie	s. 7
Pradzieje i historia	s. 8
Gmina Świlcza	s. 9
Błędowa Zgłobieńska	s. 10
Bratkowice	s. 12
Bzianka	s. 16
Dąbrowa	s. 19
Mrowla	s. 23
Przybyszówka	s. 26
Rudna Wielka	s. 29
Świlcza	s. 31
Trzciana	s. 35
Woliczka	s. 41
Amatorski ruch artystyczny	s. 44
Z życia gminy	s. 51
Rezerwat "Zabłocie"	s. 58
Ścieżka Ekologiczna	s. 60

SPIS TREŚCI:

Wstęp	s. 5
Położenie	s. 7
Pradzieje i historia	s. 8
Gmina Świlcza	s. 9
Błędowa Zgłobieńska	s. 10
Bratkowice	s. 12
Bzianka	s. 16
Dąbrowa	s. 19
Mrowla	s. 23
Przybyszówka	s. 26
Rudna Wielka	s. 29
Świlcza	s. 31
Trzciana	s. 35
Woliczka	s. 41
Amatorski ruch artystyczny	s. 44
Z życia gminy	s. 51
Rezerwat "Zabłocie"	s. 58
Ścieżka Ekologiczna	s. 60